

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2019-04-12
Besvaras senast
2019-05-03

Till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:187 Invandrarkvinnors situation på arbetsmarknaden

Många kvinnor som har kommit till Sverige är från länder med starkt patriarkala strukturer och hedersnormer – länder där kvinnor och flickor inte sällan under otillbörliga påtryckningar blivit bortgifta mot sin vilja eller tvingade till att sluta skolan innan de kommer hit. En del har till och med blivit bortgifta redan som barn. Andra riskerar, trots att de lever i Sverige, att bli bortgifta. Ofta har de förmåtts att ingå arrangerade äktenskap under varierande grad av tvång. Många har tidigt fött barn och inte tillåtits fullgöra sin skolgång. Många är lågutbildade, då deras föräldrar, i enlighet med tradition och kultur, satsar på söner och gifter bort döttrarna. Står valet mellan söner och döttrar när det gäller kostnaderna för utbildning är det söner som föräldrarna av tradition satsar på.

Dessa förhållanden är en följd av patriarkala och religiösa förhållanden, men även av den fattigdom som är rådande i många länder i världen. Dessa patriarkala och kulturella förhållanden rättfärdigas inte sällan utifrån olika religiösa och traditionella föreställningar.

Om kvinnor med invandrabakgrund bryter mot dessa traditionella och patriarkala förhållanden, där familjens och släktens anseende är överordnat individens rättigheter, utestängs de från gemenskapen och bestraffas på olika sätt med fysisk eller psykisk misshandel – ibland till och med med döden, då de anses ha besudlat familjens och släktens heder. Även unga män kan på olika sätt drabbas av denna hederskulturs olika bestraffningsåtgärder, men dessa riktar sig främst mot unga kvinnor.

Bristande utbildning, hedersnormer och invandrade kvinnors isolering

De patriarkala och kulturella föreställningarna och hedersnormer berör dock inte bara kvinnorna när det gäller äktenskapliga relationer. Denna kvinnosyn får effekter på en lång rad andra områden. Då hederskulturens syn på förhållandet mellan könen tilldelar kvinnan en underordnad roll i förhållande till mannen resulterar den i föreställningar om att kvinnan inte behöver utbildning i samma utsträckning som mannen. Mannen tilldelas rollen som familjeförsörjare och uppmuntras att utbilda sig, medan kvinnorna ska gifta sig och bli försörjda av en man. Många flickor eller unga kvinnor med invandrabakgrund får i brist på uppmuntran från sin omgivning ringa eller ingen stimulans att utbilda sig och får därmed en svag ställning på arbetsmarknaden, kanske inte någon ställning

alls, och nås inte av samhällseliga arbetsmarknadsåtgärder. Många i den äldre generationen av kvinnor missar möjligheterna att lära sig svenska, varvid deras möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden ytterligare försämras. I de svåraste fallen leder de traditionella patriarkala förhållandena till allvarlig social isolering.

Särskilda informationsinsatser i skolorna, på arbetsplatser och inom offentlig sektor bör göras som ett led i kampen mot segregationen och för att bryta den könsapartheid som är förbunden med hederskulturens olika mekanismer.

Den sociala isoleringen medför att många kvinnor förlorar möjligheten att förkovra sig i utbildning och i det svenska språket. Särskilda arbetsmarknadsåtgärder i form av olika utbildningsinsatser borde riktas till denna målgrupp så att den omfattas av CSN-bidrag. Till exempel kan regelverket för erhållande av CSN:s bidrag ändras så att denna målgrupp kan få bidragen under en längre period. En rad andra arbetsmarknadsåtgärder borde kunna anpassas till målgruppen genom exempelvis undervisning i svenska språket, samhällsinformation samt information om hedersförtryck, barnuppföstran, föräldraroll med mera.

Invandrade kvinnors sociala villkor

Även pensionssystemet bör inkludera denna målgrupp av äldre kvinnor, som länge levt i arbetslöshet och social isolering förorsakad av bland annat hederskulturen. De bör tilldelas en tilläggspension eller likartad åtgärd så att man för deras del förebygger ett liv i fattigdom.

Under de senaste 15 åren har dessutom arbetsmarknaden på de områden där kunskaper i svenska språket inte är avgörande för att man ska klara jobbet krympt. Detta är inte något nytt. Forskningen har visat att kvinnor som kommer från länder utanför EU:s gränser har svårare att komma in på arbetsmarknaden, och det tar många år innan de får ett arbete för att försörja sig på.

En kartläggning som tidningen Expressen gjorde förra året tillsammans med nationalekonomen Charlotta Melander vid Internationella handelshögskolan i Jönköping visade att bara 46 procent av kvinnorna mellan 20 och 65 år i Rinkeby förvärvsarbetar. Medianinkomsten för kvinnorna här är 32 300 kronor om året, alltså 500 kronor mindre än en genomsnittsmånadslön (32 800 kronor) i resten av landet. Nästan var femte kvinna i Rinkeby har kortare utbildning än

nio år, det vill säga inte ens motsvarande svenskt högstadium.

En åtgärd som man skulle kunna vidta är att ge kommunerna resurser till utbildningsplatser och att ge resurser till kooperativa företag där kvinnor som är socioekonomiskt resurssvaga kan utbilda sig och få en plats på arbetsmarknaden.

Det händer visserligen att en del yngre starka kvinnor skiljer sig från sina män – något som är mycket krävande för kvinnor som levt under hederskulturens normer. Väl ute ur äktenskapet brottas de emellertid med lågavlönade jobb och försöker kanske till och med ta igen en försummad skolgång. Det är ett liv under hårda villkor.

En blind fläck i pensionssystemet

Om de utlandsfödda kvinnornas sociala villkor över huvud taget uppmärksammas har uppmärksamheten främst varit inriktad på de unga kvinnornas situation. Men hur ser den ut för de äldre kvinnorna? Arbetar de till exempel deltid i ett okvalificerat yrke blir det inte mycket till a-kassa om de blir utan jobb. Hur blir det för dessa kvinnor då de blir äldre? Hur stor blir den pensionsgrundande inkomsten när man haft en låg inkomst eller ingen inkomst alls?

De äldre kvinnorna med invandrarbakgrund som kommit Sverige och har levt och lever sina liv i enlighet med traditioner och sedvänjor där hederskulturens normer möter också diskriminering och rasism. De är sannolikt de mest osynliggjorda människorna i det svenska välfärdssamhället. Det som är gemensamt för många av dem är deras låga utbildning – inte sällan är de analfabeter – och att de plågas av arbetslöshet och dålig hälsa. De är starkt beroende av mannen och familjen.

För några år sedan kartlades kvinnors situation i Botkyrka kommun. Det visade sig att tusentals kvinnor var utan arbete. De är ekonomiskt beroende av sina släktingar och familjer eller av sina män. De var inte inskrivna hos vare sig Arbetsförmedlingen eller de sociala myndigheterna.

Det svenska pensionssystemet bör omformas så att man tar hänsyn till den grupp av äldre kvinnor som tvingats leva enligt hederskulturens normer och förtryck och på grund därav inte nått arbetsmarknaden och förhindrar att de vid

hög ålder riskerar att framleva sina liv i ytterligare fattigdom och misär.

Ett uppdrag för Delegationen mot segregation

Allt detta är naturligtvis ett jämställdhetsproblem och ett samhällsproblem, inte minst för de enskilda kvinnorna, men det är också ett förortsproblem. Det handlar om arbetslösheten, en allmän diskriminering med främlingsfientliga förtecken och inte minst om den könsapartheid som hederskulturen medför. Detta är en samhällsörda som vilar allra tyngst på de utlandsfödda kvinnornas axlar. Om deras situation var det knäpptyst när regeringen presenterade sin Delegation mot segregation. Kampen mot segregationen är till stor del en kulturkamp – en kamp mot hederskulturen och en kamp för jämställdhet. Tar man inte den striden och ger sig in i kampen mot den könsapartheid som råder och så hårt drabbar invandrade kvinnor kommer man aldrig att kunna bekämpa segregationen.

Jag vill fråga arbetsmarknadsminister Ylva Johansson:

1. Vilka insatser avser ministern att göra på våra arbetsmarknadsutbildningar och på arbetsplatser inom offentlig sektor så att segregationen bekämpas och den könsapartheid som är förbunden med hederskulturen kan brytas?
2. Avser ministern och regeringen att genomföra några utbildningsinsatser så att kvinnor med lägre utbildning eller ingen skolgång alls i hemlandet som lider av arbetslöshet eller social isolering kan få CSN-bidrag för att lära sig svenska eller omfattas av andra arbetsmarknadsåtgärder anpassade till deras situation?
3. Avser ministern och regeringen att tilldela kommunerna större resurser till utbildningsplatser samt tilldela resurser till kooperativa företag där kvinnor med lägre utbildning och sämre tillgång till arbetsmarknaden kan få både utbildning och en plats på arbetsmarknaden?

.....

Amineh Kakabaveh (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders